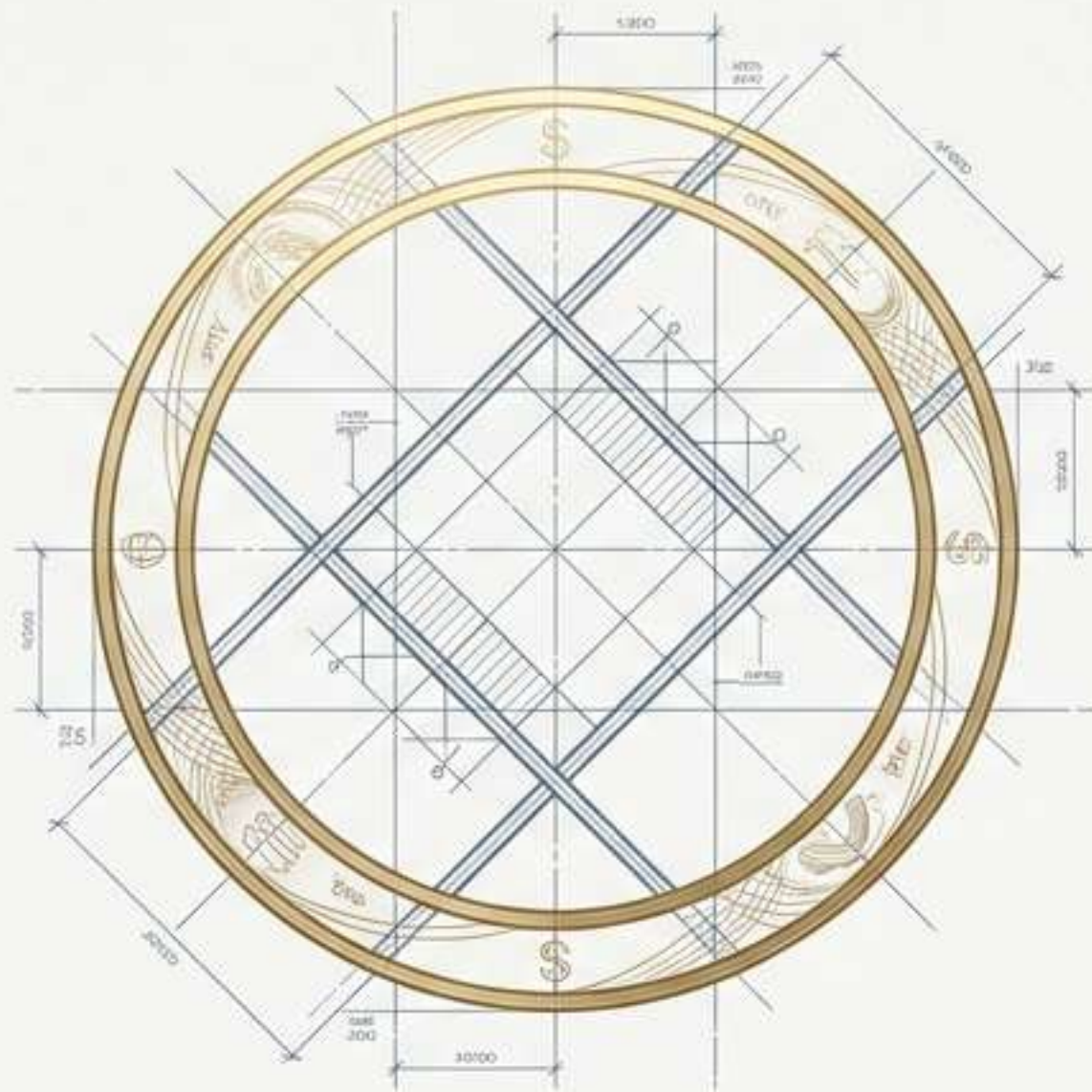

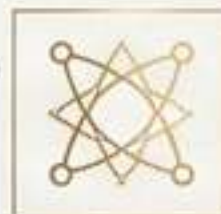
Багатовікова загадка економічної науки

Гроші неможливо описати статичною формулою.
Їхня сутність змінюється адекватно змінам характеру суспільних відносин, у яких вони функціонують.

Витоки: Класична політекономія Заходу виросла саме з дослідження фундаментальних проблем грошей.

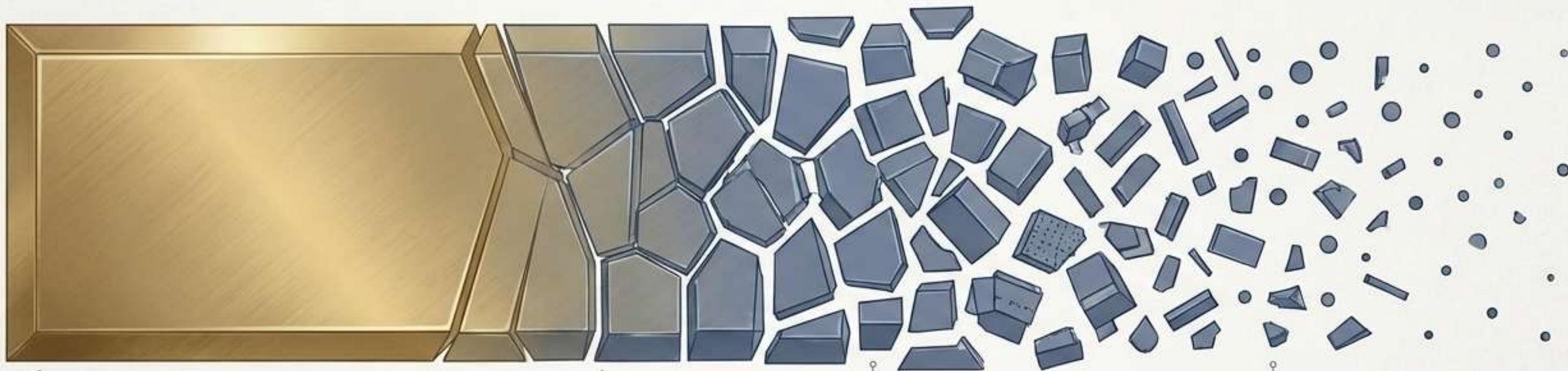

Суспільний вимір: Уявлення, що діяли в одних суспільних умовах, неминуче відкидалися в інших.

Три виміри розуміння грошової сутності

Градієнт ліквідності: Від абсолюту до квазігрошей

M0 (Абсолютна ліквідність)

Готівка. Вихідний статус загального еквівалента.

M1 (Висока ліквідність)

Вклади до запитання та карткові рахунки.

M3 (Квазігроші)

Строкові вклади.
Знижена здатність до миттєвого обміну.

ML (Негрошові активи)

Облігації. У США короткострокові держоблігації належать до квазігрошей (ML), тоді як в Україні вони не вважаються грошима взагалі.

Спільна риса всіх підходів — абсолютна ліквідність є визначальною властивістю, що дозволяє грошам обслуговувати як обмін, так і формування капіталу.

Анатомія походження: Закон чи стихія ринку?

Раціоналістична концепція

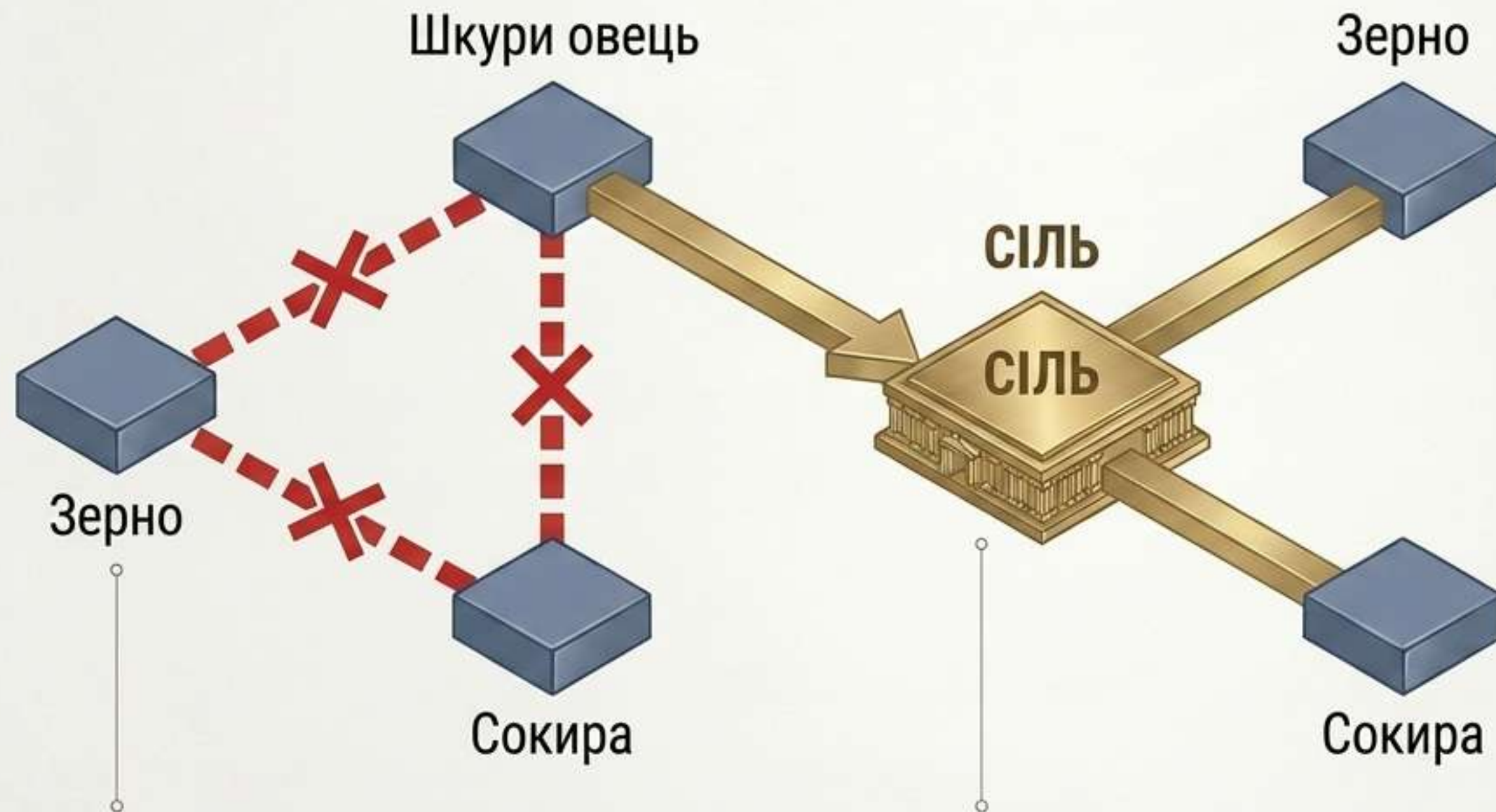
- **Механізм появи:** Угода між людьми або законодавчий акт держави.
- **Наукова достовірність:** Доведена безпідставність (А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс).
- **Роль держави:** Конституюча (Держава створює гроші).

Еволюційна концепція

- **Механізм появи:** Тривалий результат стихійного розвитку товарного обміну.
- **Наукова достовірність:** Базується на історичних фактах виділення товару-еквівалента.
- **Роль держави:** Трансформуюча (Держава лише адаптує форми).

Висновок: Гроші виникли задовго до того, як державна влада могла відігравати роль у формуванні економічних відносин.

Механізм стихійного виділення еквівалента

Опосередкований обмін:

Сіль перестає бути просто споживною цінністю і стає найпростішою формою грошей, закріплюючи за собою роль загального товарного еквівалента.

Проблема прямого обміну:

Бажання сторін не збігаються. Обмін неможливий (тупикові лінії).

Виділення загальної потреби:

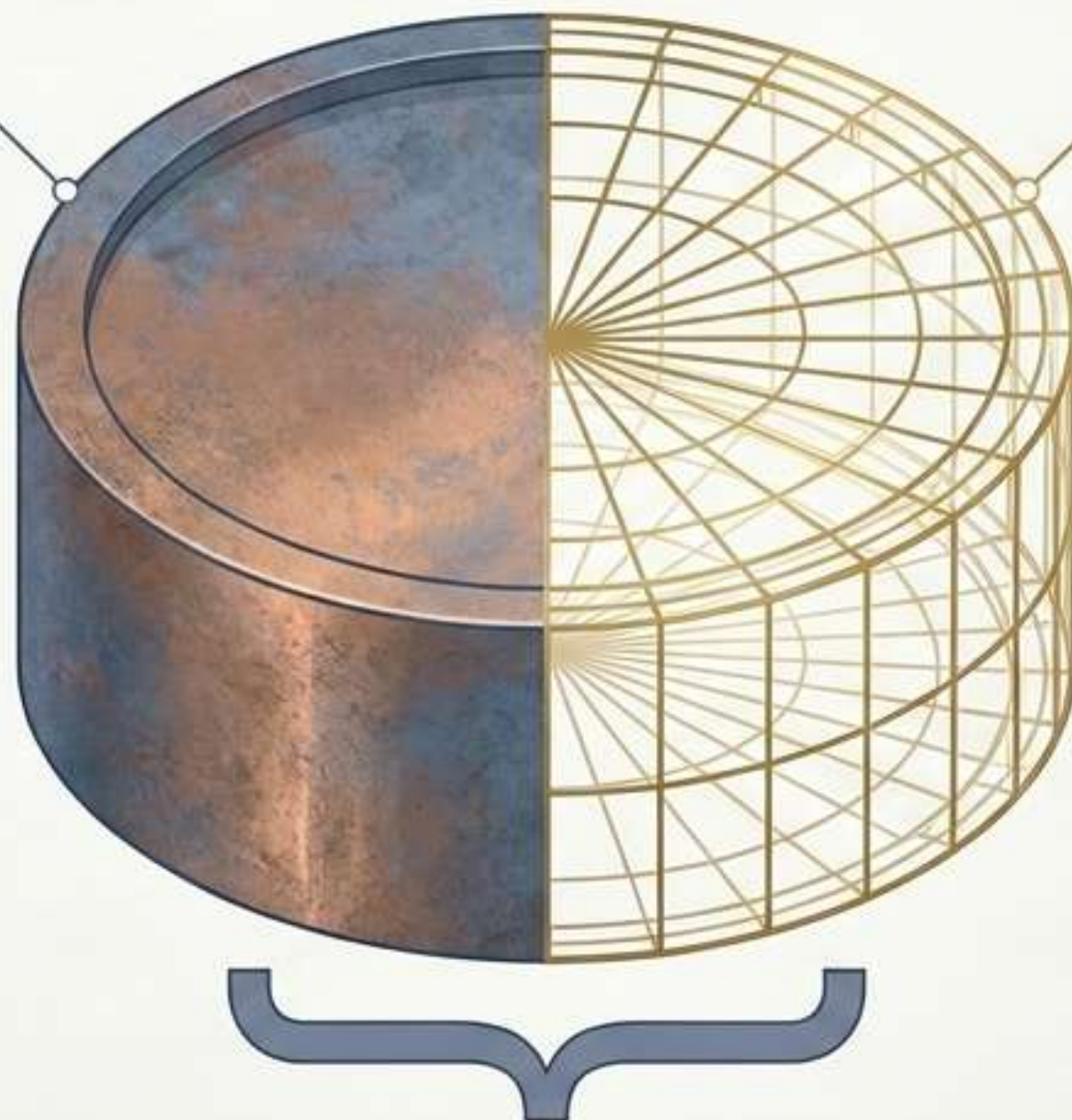
З'являється продукт із найвищим попитом у даній місцевості — сіль.

Парадокс золота та роздвоєння мінової вартості

Звичайний товар (Конкретна споживна вартість)

- Використання як металу (напр., прикраси).
- Цінність залежить від продуктивності видобутку та промислових потреб.

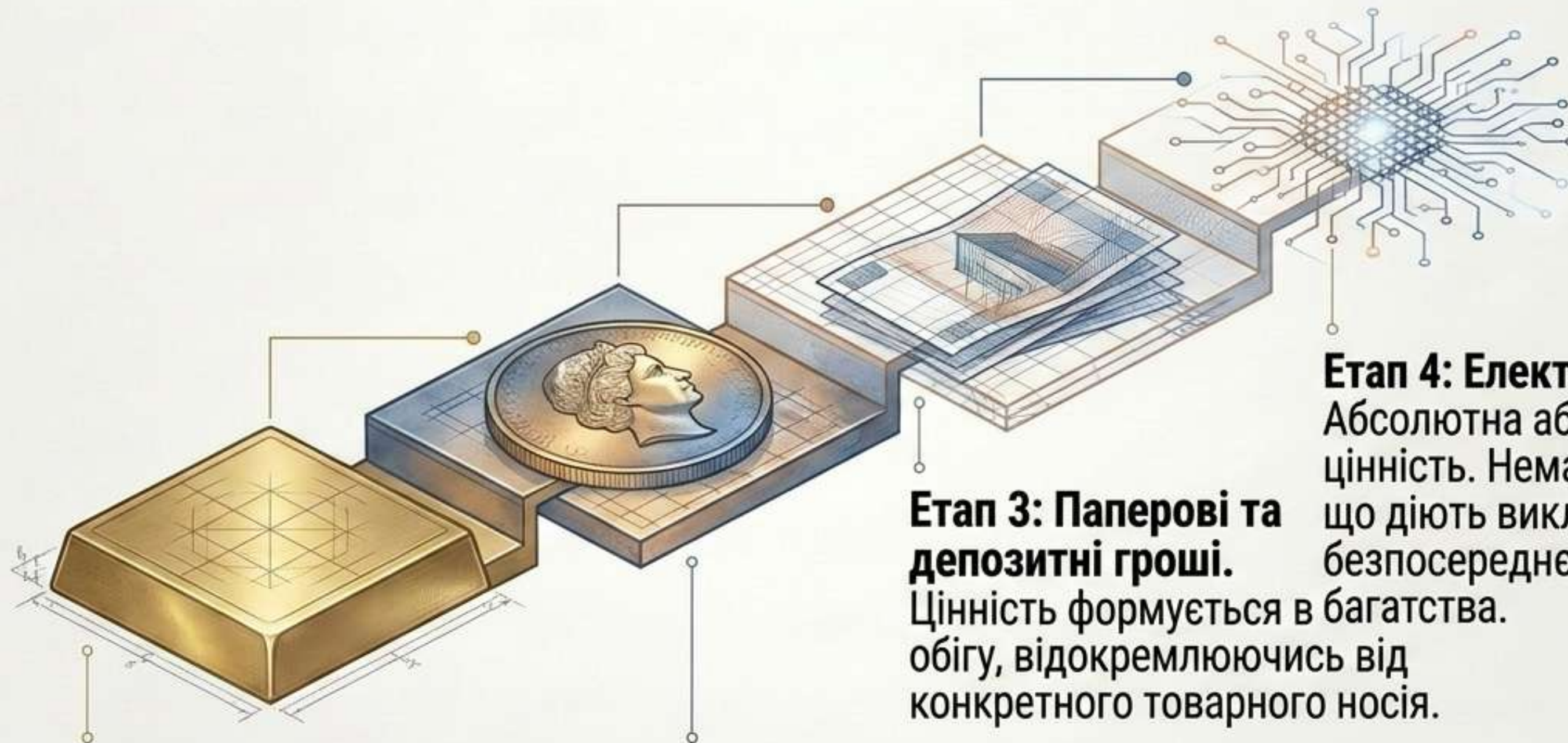

Гроші (Загальна споживна вартість)

- Використання для задоволення будь-яких абстрактних людських потреб в обігу.
- Цінність більш стала, залежить від макропотреб економіки та запасів.

Суперечність: Неможливо одночасно використовувати золото для конкретних фізичних потреб і задовольняти дедалі зростаючі потреби потреби світового ринку в засобах обігу. Фізична форма стає перешкодою.

Ідеалізація вартості: Шлях до демонетизації

Етап 1: Грошовий товар.
Золото як носій специфічних фізичних властивостей.

Етап 2: Монети-знаки.
Тривалий обіг стирає реальну вартість золота в монеті, але номінальна цінність зберігається.

Етап 3: Паперові та депозитні гроші.

Цінність формується в багатства обігу, відокремлюючись від конкретного товарного носія.

Етап 4: Електронні гроші.

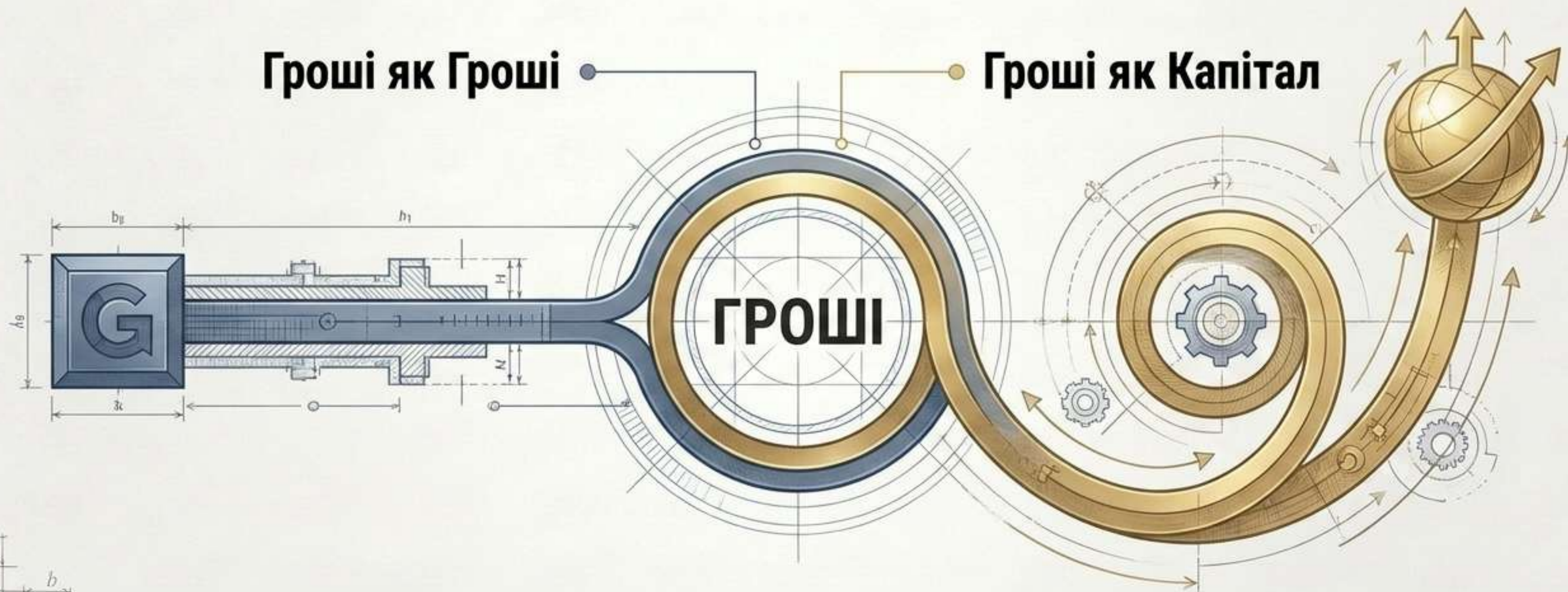
Абсолютна абстрактна цінність. Нематеріальні носії, що діють виключно як безпосереднє втілення

Точка зламу: Подвійна суспільна природа

Гроші як Гроші

Гроші як Капітал

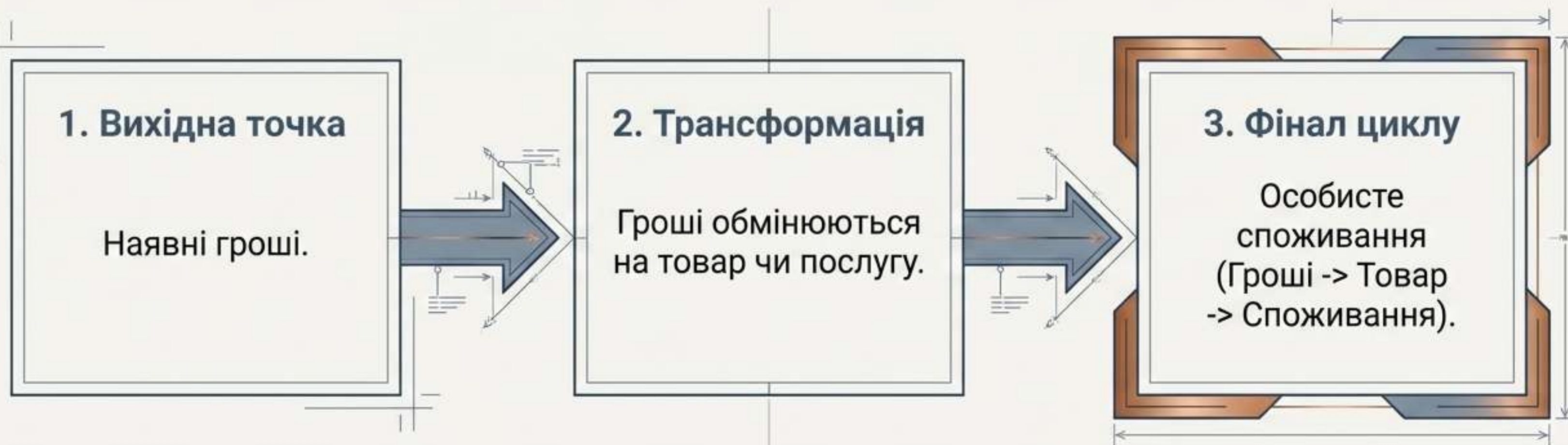

- Цільове призначення обмежується посередництвом в обміні.
- Забезпечує реалізацію існуючої вартості.

- Застосування для обслуговування нагромадження та розширеного відтворення.
- Забезпечує самозростання наявної вартості.

Лінія споживання: Гроші як засіб обміну

Сутність: Гроші діють виключно для реалізації наявної споживної цінності. Вартість зберігається у процесі транзакції, але припиняє свій економічний рух після споживання блага.

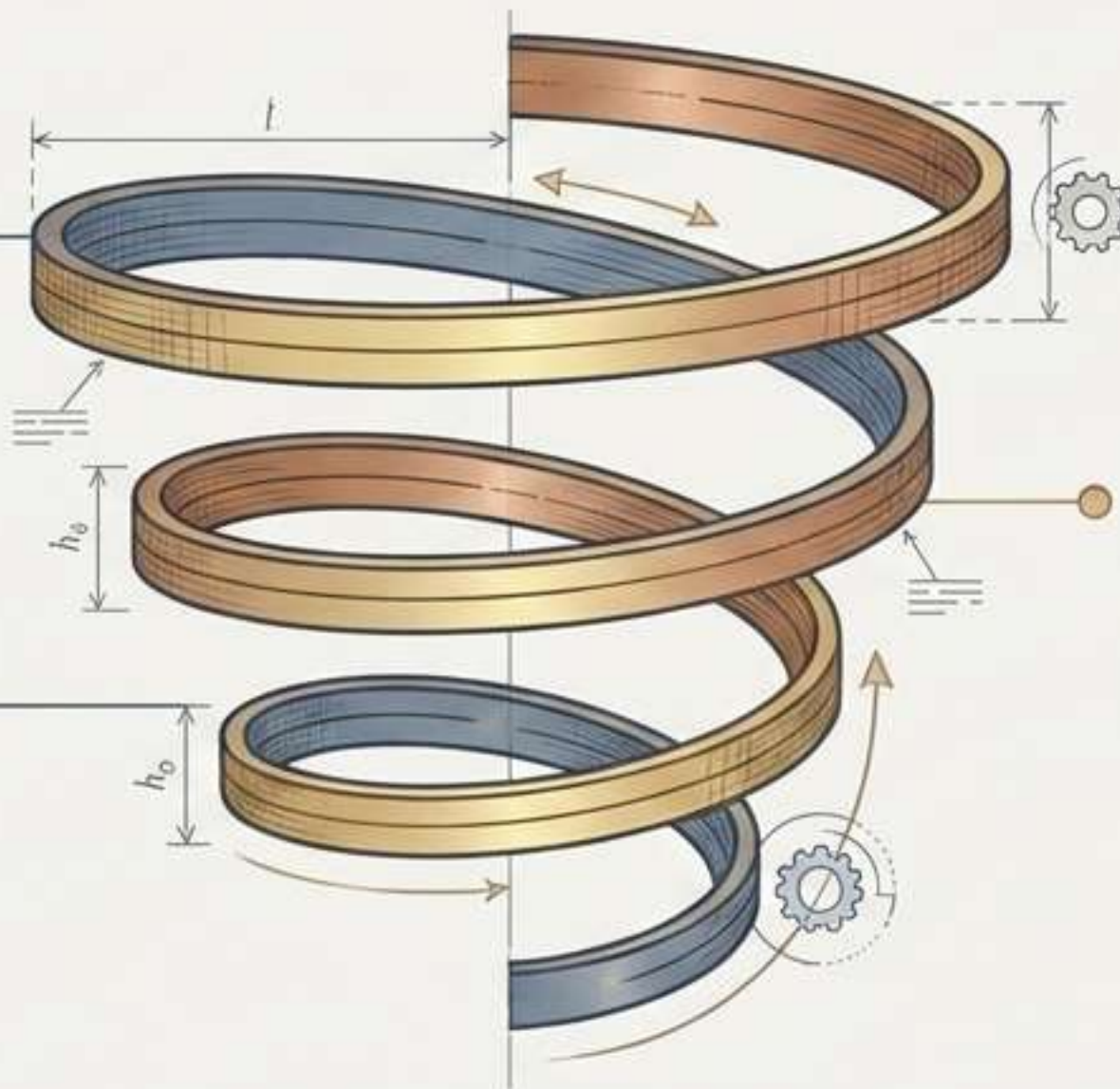
Спіраль самозростання: Гроші як Капітал

3. Розширене відтворення

Повернення у вигляді Більших Грошей (Г -> Товар/Капітал -> Г).

1. Авансування

Гроші не витрачаються, а вкладаються (нагромадження, збереження, продаж на грошовому ринку).

2. Формування капіталу

Трансформація у промисловий, торговельний або позичковий капітал.

Сутність: Гроші стають носієм самозростаючої цінності. Власник отримує додатковий дохід у вигляді прибутку або процента. Розвиваються нові функціональні форми: засіб нагромадження і засіб платежу.

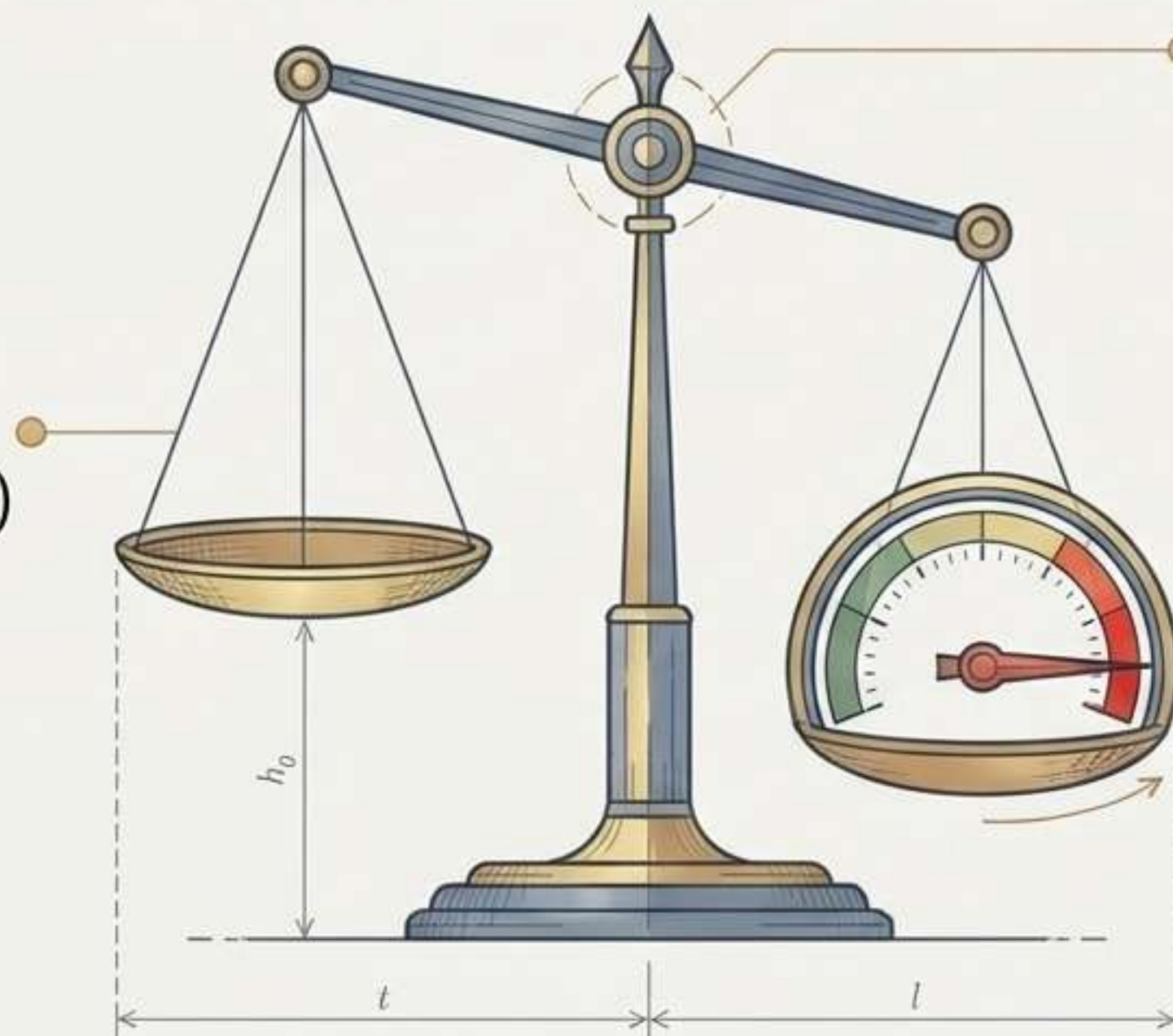

Макроекономічний парадокс ліквідності

Мікрорівень (Окреме підприємство)

- Збільшення грошей (на рахунках, у касах) = збільшення оборотного капіталу підприємства.
- Забезпечує поточну платоспроможність та економічну могутність.

Макрорівень (Економіка загалом / Емісія)

- Наявна маса грошей характеризує лише ліквідність, а не обсяг реального капіталу.
- **Наслідок надлишку:** Просте друкування маси грошей не створює реальний капітал, а призводить виключно до їх знецінення.
- **Наслідок нестачі:** Занижена маса грошей провокує системні платіжні кризи.

Міф про всемогутність держави

Фундаментальний принцип:
Гроші не декретуються державою. Вони породжуються самою ринковою економікою.

Реакція ринку на штучні межі

- **Відторгнення:** Якщо держава емітує незабезпечені гроші, суспільство втрачає до них довіру.
- **Заміщення:** Економіка стихійно шукає більш надійні гроші (іноземна валюта, векселі надійних компаній).
- **Наслідок:** Держава змушена нирлитися овернано засів рахуватися з об'єктивною природою грошей і проводити реформи для повернення довіри.

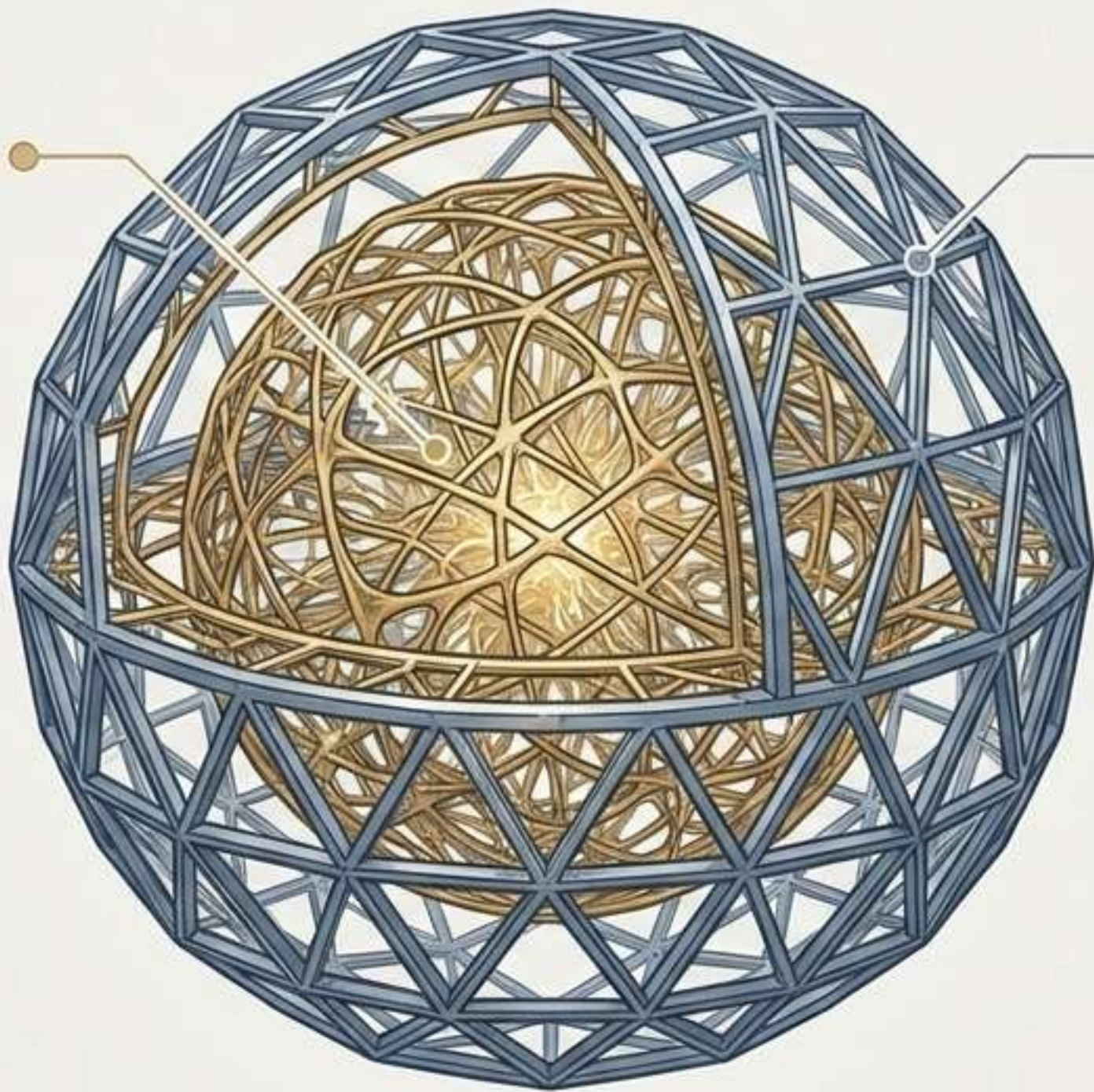

Трансформуюча, а не конститууюча роль держави

Ядро: Ринкова економіка (Сутність та Попит)

- Формує об'єктивну потребу в грошах.
- Висуває жорсткі вимоги до якості носія.
- Визначає закономірності необхідної кількості грошей в обороті.

Оболонка: Держава (Форма та Регулювання)

- Надає точно визначену форму (монети, банкноти, записи).
- Регулює обмін, організовує захист від фальшування.
- Регулює масу грошей в обороті відповідно до вимог внутрішнього ядра (ринку).

Синтез: Що таке сучасні гроші?

**Сучасні гроші — це не декрет влади і не фізичний товар.
Це абсолютний, абстрактний продукт ринкової еволюції.**

1. Носій суспільних відносин

Інструмент довіри, створений для забезпечення еквівалентного обміну між людьми.

2. Абсолютна ліквідність

Здатність миттєво трансформуватися в будь-яке необхідне суспільству благо.

3. Двигун капіталу

Механізм, що за умови правильного інвестування забезпечує безмежне самозростання вартості.